

legyünk vele tisztában — nagy politikai és erkölcsi áldozat volt a kormány részéről, hiszen a maga korábbi álláspontjának, amelyet a birodalmi gyűlésen olyan energikusan és fölényesen képviselt, nyílt feladását, sőt dezavualását jelentette. A német politika vezetőinek az okosságát mutatja, hogy a dologból nem csináltak prestigekérdést s nem vitték falnak prestige-politikából az ügyet, hanem nyíltan elismerték, hogy a gazdasági viszonyok kényszerítő ereje hatalmasabb tényező, mint az egész egyeztetési mechanizmus, a maga paritásos bizottságával, jegyzőkönyveivel, határozataival együtt s joggal követel respektust akár egy korábbi kormányálláspont feladása árán is. A felek a kancellár javaslatát elfogadták; az üzemek december 1-én felvették a munkát s Severing közvetlenül a karácsonyi ünnepek előtt meghozta döntését. Hogy ez a döntés milyen, az tulajdonképen az egész kérdés elvi elbírálása szempontjából már nem is fontos. Megemlítjük azért, hogy majdnem minden részletében lényegesen eltér a Wissel-féle határozattól s az ipar számára jóval kisebb megterhelést jelent. Azt is csak mint mellékes momentumot érintjük, hogy Severing a Wissel-féle határozat hatályát a december 1-e és 31-e közötti időre fenntartja s az ő új döntése csak január 1-től van érvényben. Ez egyrészt loyaltás akar lenni a kabinetnek azzal a másik tagjával szemben, akit a viszonyok ilyen fonák helyzetbe sodortak, másrészt az egyeztetési eljárás érvényességének a látszatát akarja kissé erősíteni s épen ezért nem meggyőző módon megmenteni. De mint mondtuk: mindez nem is fontos. Fontosabb az eset kiáltó tanúsága: az eleven élet erőit s azt a rendet, amelyet ezek az erők egyensúlyba kerülésük révén maguk teremtenek meg, nem lehet helyettesíteni elméleti dogmatizmussal s azzal a jószándéku filantrópiával, amelyet az ilyen összeütközésekbe való állami beavatkozás gondolata képvisel; ezek az erők hatalmasabbak, mint az ilyen jószándék, de hatalmasabbak annál a kormányzati bölcseségnél is, amely minden ilyen problémának megoldását az etatizmus gondolatkerében keresi.

A kartell-kérdéssel foglalkoztak lapunk januári hasábjain közgazdasági világunk kitünőségei. Ugy gondoljuk, hogy a probléma aktualitására való tekintettel nem lesz érdektelen felhívunk a figyelmet Sehürff osztrák kereskedelmi miniszternek az osztrák parlament egyik bizottságában tett nyilatkozatára, amely a kartell-kérdésben való elvi állásfoglalását tartalmazza. Szerinte a nemzetközi kartellek létesítése az ipari fejlődésnek elengedhetetlen lépése, mert csak ez teszi lehetővé exportterületek szerzését és az egyes országokat elválasztó vám- és beviteli tilalmi vonalak áttörését. A nemzeti kartel-

lek felépítése is hasznos és célravezető, mert 1. ez előfeltétele a nemzetközi kartellekbe való bekapcsolódásnak, 2. útja az éles külföldi verseny leküzdésének, 3. eszköze a termelés racionalizálásának és olcsóbbá tételének. E megállapítások tudatában lehet csak foglalkoznunk azzal a kérdéssel, hogy legyen-e és ha igen, minő kartell-törvény. Végtelen hiba lenne ugyanis, ha a kartellek természetes fejlődésébe korlátozó törvény-szabályozással avatkozánk bele. Azok az esetleges tulkapások, amelyek a fogyasztás irányában egyes kartelleknek kivételesen rovására írhatók, a fennálló magánjogi és közigazgatási repressziós eszközökkel amúgy is kiküszöbölhetők. E nyilatkozat figyelmébe ajánlható azoknak, akik egy világhajléval szemben a közgazdaságnak egy természetes fejlődési mozzanatával szemben a parciális érdekek és szempontok fegyverével küzdenek.

Az üzleti tevékenység és törvényhozói mandátum összeférhetetlenségének kérdése foglalkoztatta legutóbb a francia parlamentet. A törvény végső alakjában megtiltja a képviselőknek és szenátoroknak 1. oly funkciók gyakorlását, amelyeket az állam fizet, kivéve miniszteri, államtitkári, bizonyos megszoritások mellett egyetemi tanári állásokat és legfeljebb 6 hónapos időtartanot igénybevevő speciális küldetéseket. 2. igazgatósági és felügyelőbizottsági tagsági állások viselését oly társulatoknál és intézeteknél, amelyek egészben, vagy részben államilag tartatnak fenn, vagy egyébként az állammal függő viszonyban vannak. 3. aktív tevékenység kifejtését pénz- és hitelintézeteknél. 4. pénz-, ipari-, vagy kereskedelmi vállalatok prospektusainak ellenjegyzését. A miniszterelnök eredetileg még szigorubb rendelkezéseket tervezett, (így pl. az ügyvédi hivatásnak és a törvényhozói mandátumnak összeférhetetlenségét), amelyek azonban a törvényhozók többségénél helyeslésre és elfogadásra nem találtak. Minden államnak, amely súlyt helyez arra, hogy az egész nemzet osztályra való tekintet nélkül bizalommal kísérvé a törvényhozás tevékenységét, az összeférhetetlenség kérdését kellő szigorral és körültekintéssel kellene újra szabályoznia. Ennek elmulasztása a törvényhozás iránti bizalmat és ezáltal a parlament tekintélyét és végső fokon a társadalmi és gazdasági világot ássa alá.

A nemzeti jövedelem gyarapodása nyilvánul meg a svéd közgazdaságra vonatkozó néhány számszerű adatban. Hivatalos becslések szerint ugyanis a megfogható nemzeti jövedelem a legutolsó 5 esztendőben Svédországban 700 millió (svéd) koronával $5\frac{3}{4}$ milliárd koronára emelkedett. Megemlítendő, hogy az állami és községi adók időközben összesen cca 60—70 millió koronáról 980 millió koronára emelkedtek. Az adónyomás tehát jelentősen enyhült. A háboruban legyőzött államok gazdasági politikájának minden egyes részletében oda